

# PRZEGŁAD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN  
WYDZIAŁU PRASOWEGO

## MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok IV.

Warszawa, piątek 30 sierpnia 1929 r.

Nr. 198.

**TREŚĆ: Sprawy polskie:** Polska a Niemcy. — Polska a państwa bałtyckie. — **Zagadnienia ogólne:** Konferencja haska. — Zbrojenia a sprawa rozbrojenia. — Sytuacja polityczna w Palestynie. — Sytuacja polityczna na Litwie. — Sytuacja polityczna w Rumunii. — Sytuacja polityczna we Włoszech. — Sytuacja polityczna w Hiszpanii. — **Notatki i informacje:** Różne. — Artykuły nieuwzględnione.

**W DODATKU:** Przegląd prasy Z. S. R. R. i emigracji rosyjskiej.

### SPRAWY POLSKIE

#### POLSKA A NIEMCY.

*Vossische Zeitung* 29.VIII. w depeszy z Paryża omawia rokowania likwidacyjne, które miały tam miejsce pomiędzy Polską a Niemcami pod przewodnictwem ambasadora japońskiego p. Adatci'ego. Dziennik oświadcza że rokowania przyniosły jedynie wyniki częściowe, a to z powodu stałego biernego oporu delegacji polskiej, która starała się różnemi sposobami odwlec rozstrzygnięcie sprawy. Na 600 wypadków, które zostały przedłożone konferencji załatwiono zaledwie około 200. Co do reszty delegacja niemiecka zaproponowała załatwienie w formie rozwiązania rozjemczego, jednakże Polacy odrzucili tę propozycję pod pozorem, iż nie posiadają dostatecznie daleko idących instrukcyj od swego rządu. Na propozycję delegacji niemieckiej postanowiono podjąć ponowne rokowania w Genewie w czasie sesji Rady Ligi Narodów, jednakże w międzyczasie — twierdzi „Vossische Zeitung” rząd polski podjął ponownie postępowanie likwidacyjne w stosunku do wypadków które na podstawie decyzji madryckich miały być zawieszone. Dziennik oświadcza, że tego rodzaju rzekome postępowanie rządu polskiego nie przyczyni się do stwierdzenia tak często przez rząd polski deklarowanej dobrej woli oraz nie rokuje szybkiego załatwienia konfliktu.

*Germania* 29.VIII. donosi, że na porządku dziennym najbliższego posiedzenia Rady Ligi Narodów

znajduje się ponownie dziewięć skarg Górnego Śląska, a mianowicie 6 zażaleń zgłoszonych przez mniejszość niemiecką w Polsce, a trzy przez mniejszość polską w Niemczech. Dziennik omawia powyższe skargi, przyczem zaznacza, że specjalne znaczenie posiada dla mniejszości niemieckich żądanie zgłoszone w formie ultymatywnej przez stronę polską o nadanie charakteru stałego systemowi egzaminów językowych Maurera przy przyjmowaniu dzieci do szkół. „Germania” zwraca się bardzo ostro przeciwko temu systemowi Maurera, który, według dziennika — przyniósł bardzo wielkie szkody.

#### POLSKA A PAŃSTWA BAŁTYCKIE.

*Augsburger Postzeitung* 17.VIII. p. t. „Wieder baltisch - polnischer Block” informuje o wizycie ministrów handlu Łotwy, Estonji i Finlandji w Polsce i zapytuje czy jest to ponowna próba stworzenia bloku bałtyckiego. Dziennik rozważa szanse takiego bloku; jego zdaniem stanowisko Finlandji, odosabiającej się od swych sąsiadów bałtyckich, zdaje się trochę zmieniać, na co wskazuje już zbliżenie finlandzko - łotewskie i obecna wizyta w Polsce. Estonia zawsze była w przyjaznych stosunkach z Polską, a Łotwa w ostatnich czasach również i przez traktat handlowy i przez stosunki polityczne zbliżyła się do Polski. Chociaż więc stworzenie bloku bałtyckiego nie jest sprawą tak bliską i łatwą do zrealizowania, jednak zaznaczyć należy wzmocnienie polskiego wpływu w krajach nadbałtyckich.

### ZAGADNIENIA OGÓLNE

#### KONFERENCJA HASKA.

*Vossische Ztg.* 29.VIII. G. Bernhard omawia konferencję haską i podkreśla, że delegacja niemiecka musiała dążyć do kopromisu i zaniechać upierania się przy sumach, ustalonych przez rzeczoznawców,

z powodu konieczności zniesienia ograniczeń suwerenności Niemiec i z powodu konieczności oswobodzenia Nadrenji. Głównie chodziło o godność Niemiec, które nie powinny nadal znosić obcego panowania w swoim domu.

Autor dalej wyjaśnia na podstawie cyfr, że ustęp-



stwa finansowe na rzecz Anglii nie wiele obciążają ogólną sumę odszkodowań i nie może być więc mowy o jakimkolwiek podniesieniu świadczeń w przyszłości. Ponadto dr. Schacht oświadczył, że w Paryżu nie myśleli rzeczoznawcy o takim ustaleniu sum, aby nie można ich zmienić i o 30 czy 40 milionów na pewno nie spowodowałoby zerwania konferencji paryskiej.

Autor podkreśla, że o wiele boleśniejse są ustępstwa w dziedzinie świadczeń w naturze. Snowden niewątpliwie osiągnął tutaj największy sukces. Jednak nie mają prawa występować przeciwko tym ustępstwom te koła, które po przyjęciu planu Dawesa w całym stosie książek i broszur zwalczały te świadczenia.

*Die Rote Fahne* 29.VIII. podkreśla, że Snowden uzyskał w Hadze 80 proc. swoich żądań pieniężnych, od Włoch zaś uzyskał poważne ustępstwa w sprawie świadczeń w naturze. Włochy świadomie zobowiązały się do kupowania większej ilości węgla angielskiego, ograniczając odbiór węgla niemieckiego.

Dziennik zaznacza, że niemiecki kapitalizm poniosł tutaj dotkliwą klęskę, tracąc w dużej mierze rynek włoski. Zgoda zatem, osiągnięta w Hadze kosztem Niemiec, oznacza takie obciążenie Niemiec, że przekracza to poważnie granice zdolności płatniczej, opracowane przez rzeczoznawców. Nawet kapitałystyczni publicyści, jak Keynes, twierdzą, iż plan, przyjęty przez rzeczoznawców, jest do przeprowadzenia tylko przez dalsze obniżenie płac robotniczych, podniesienie intensywności pracy i przedłużenie godzin pracy. Podniesienie rat rocznych odszkodowań o 42 miliony Mk. w pierwszych 20 latach wymaga stosowania jeszcze ostrzejszych i bezwzględniejszych metod wyzysku przez niemiecki kapitalizm, niż dotychczas.

Dziennik dalej zaznacza, że Snowden, przedstawiciel rządu robotniczego, umiał lepiej, niż jego poprzednik Chamberlain, przeprowadzić żądania angielskiego kapitalizmu na koszt niemieckiej klasy robotniczej.

*Le Matin* 27.VIII. p. n. „S.O.S.” podaje za „Financial News” wyjątek z artykułu, omawiającego sprawę zmniejszenia się zapasu złota w Banku Angielskim. Autor wymienionego artykułu widzi jedyny ratunek w tej sytuacji we współdziałaniu władz francuskich, któreby wpłynęły na wstrzymanie odpływu kapitałów francuskich z banku angielskiego. „Le Matin” zauważa, iż sytuacja jest w obecnej chwili nader niekorzystna dla tego rodzaju interwencji, a to z winy Anglii. Nie można sobie zapewnić współpracy finansowej jakiegoś państwa przez ubliżanie jego ministrom i krytykowanie jego polityki, jak to miało miejsce w Hadze. Wszak to na życzenie Snowdena wysocy funkcjonariusze Banku Francuskiego, którzy współpracowali przy opracowywaniu raportu ekspertów i planu Young’a, nie byli w Hadze dopuszczeni do udziału w ponownie tworzących się komisjach technicznych. „Należy być konsekwentnym—pisze dziennik. — Jeżeli można się obyć bez współpracy Banku Francuskiego w Hadze, to należy się również obejść się bez pomocy kapitału francuskiego w Londynie”.

## ZBROJENIA A SPRAWA ROZBROJENIA.

*La Tribuna* 27.VIII., streszczając głosy prasy amerykańskiej dochodzi do wniosku, że Stany Zjednoczone byłyby skłonne do zawarcia umowy rozbrojeniowej w ramach tylko trzech mocarstw morskich: Stanów Zjednoczonych, Anglii i Japonii, a z wyłączeniem Francji i Włoch, gdyż zwołanie konferencji rozbrojeniowej od razu pięciu państw, mogłoby nie osiągnąć skutku. Zwłaszcza Francja prawdopodobnie nie zgodziłaby się na przyjęcie zasady równości floty francuskiej z włoską. Pozatem zastrzeżonoby dla trzech mocarstw pewne klauzule, uniemożliwiające powiększenie floty odpowiednio do ewentualnego wzrostu floty francuskiej i włoskiej. Autor wątpi jednak, żeby Anglia była tego samego poglądu, co Stany Zjednoczone. Po usunięciu niebezpieczeństwa niemieckiego uzależnia Anglia swe bezpieczeństwo od siły Francji i Włoch. Dlatego też, zdaniem autora, konferencja rozbrojeniowa na morzu jeśli ma doprowadzić do celu, musi obejmować wszystkie pięć mocarstw.

## SYTUACJA POLITYCZNA W PALESTYNIE.

*Vossische Ztg.* 29.VIII. Dr. Weis w korespondencji z Jerozolimy opisuje przebieg rozruchów arabskich i zaznacza, że ludność żydowska nie wini za te rozruchy Arabów, którzy nie działają bez rozkazu, ani Muftiego, który pobudza do nienawiści religijnej, ale wini władze angielskie. Zatargi między żydami i rządem rozpoczęły się przeszłej jesieni na polecenie władz angielskich, które nie popierają dążeń żydowskich w stosunku do Arabów. Nastąpiło szereg starć z policją angielską, w których padły śmiertelne ofiary z pośród żydów, które powtórzyły się przy pogrzebie tych ofiar. Autor podkreśla, że te starcia przyczyniły się do zaniku sympatii dla Anglików i jeżeli nie nastąpi rychła zmiana systemu rządów i ukaranie winnych urzędników, nienawiść Żydów obróci się wogóle przeciwko Anglii. Ta ostatnia zaś bynajmniej nie posiada zbyt dużo przyjaciół w Azji, aby mogła wyrzec się choćby jednego.

*L'Action Francaise* 27.VIII. zamieszcza art. Bavinille'a p. n. „La nouvelle Sion en péril”. Nawiazu-  
jąc do krwawych zajęć w Jerozolimie, autor przypomina decyzję gabinetu londyńskiego w sprawie wycofania wojsk angielskich z terytorium egipskiego i pisze: w momencie tak krytycznym, jak obecny, jedyny ratunek dla Anglii stanowią właśnie oddziały, przebywające w Egipcie. Zaprowadzenie porządku równocześnie nad Nilem i nad Jordanem, bez wystawiania przytem na niebezpieczeństwo komunikacji przez kanał Suezki, jest zbyt trudnym zadaniem dla W. Brytanii. Mac Donald będzie musiał postarać się o przywrócenie, również i na wschodzie, prestige'u Anglii, który — jeśli chodzi — min. Snowden usiłował wzmocnić w Hadze. Tak więc — kończy autor — Labour Party, która obiecywała pokój i zgodę, wznieca pożary, które pchają Anglię do imperjalizmu.

*L'Independance Belge* 27.VIII. nawiązując do



wypadków w Jerozolimie pisze, iż kongres sjonistyczny w Zurichu znalazł swój oddźwięk w Palestynie, gdzie Arabowie zmasakrowali żydów, dając tym sposobem wyraz swoim obawom przed panowaniem sjonizmu. Niektórzy uważają, zdaje się jednak mylnie, pisze dziennik, — że agenci „India Office” nie są przeciwni postępowaniu Arabów. Celem ich byłoby wykazanie sjonistom, iż w razie gdyby doszli oni kiedykolwiek do władzy, panowanie ich byłoby możliwe tylko przy utrzymaniu protektoratu W. Brytanji, w przeciwnym bowiem razie pokój wewnętrzny nie będzie mógł być utrzymany. Protektorat ten zapewniłby jednocześnie Anglii zwrot kosztów zaprowadzenia i utrzymania władz angielskich. W każdym bądź razie wydaje się, iż obecne wypadki są zapoczątkowaniem ciężkiego okresu dla Palestyny, tembardziej, że i obywatele amerykańscy padli również ofiarą powstańców arabskich.

### SYTUACJA POLITYCZNA NA LITWIE.

*Rytas* 26.VIII. w art. wst. nawołuje do zjednoczenia się społeczeństwa litewskiego i do zaprzestania walk partyjnych. „Czy nie dosyć — pisze dziennik — mieliśmy walk z bolszewikami, Polakami i Niemcami? Czy nie jest czas najwyższy do rozpoczęcia prawdziwej pracy twórczej? Czy dążeniem do zrealizowania zjednoczonymi siłami naszego ideału — cywilizacji narodowej — nie jest najwyższem zadaniem naszego narodu? Czy po to tyle walczyliśmy i cierpieliśmy, by obecne i przyszłe pokolenie nie mogło żyć spokojnie, swobodnie pracując na niwie kulturalnej?” Dziennik zaznacza przytem, że jedność narodowa da się urzeczywistnić jedynie przez powrót do ustroju demokratycznego i przez ludzkie i sprawiedliwe traktowanie wszystkich obywateli.

*Lietuvos Aidas* 26.VIII. w art. wst. polemizuje z opozycją z powodu atakowania przez jej prasę tych jednostek, które należąc poprzednio do stronnictw opozycyjnych, przeszły później do obozu narodowego. Dziennik staje w obronie tych jednostek, podkreślając, iż motywem tego przejścia było zrozumienie dobra państwa oraz tego, że stronnictwo narodowców, jako stawiające naród i państwo ponad partję, jedynie może zapewnić państwu litewskiemu rozwój i niepodległość.

*Lietuvos Žinios* 26.VIII. w art. wst. podkreśla zwycięstwo idei demokratycznej na całym świecie i zaznacza, że i na Litwie nie należy mówić o kryzysie demokracji, lecz raczej o konieczności należytego przygotowania się społeczeństwa litewskiego do przyszłego życia demokratycznego.

### SYTUACJA POLITYCZNA W RUMUNJI.

*L'Independance Roumaine* 27.VIII. streszcza sprawozdanie doradcy finansowego Rumunji Rista o położeniu gospodarczem Rumunji, zaznaczając, że między wierszami można wyczytać zarzuty przeciw obecnemu rządowi rumuńskiemu z powodu błędnej polityki gospodarczej. Między innemi uważa Rist za wskazane odroczenie reformy administracji przynajmniej na 1 rok, celem zapobieżenia ogromnym wydatkom.

### SYTUACJA POLITYCZNA WE WŁOSZECH.

*Il Giornale d'Italia* 27.VIII. w art. wst., będącym odpowiedzią na książkę byłego premiera Nittiego o obecnem położeniu Włoch, twierdzi, iż wbrew zarzutom autora tej książki, rozwój Włoch pod rządami faszystów postępuje w szybkim tempie. Wzrost uprawy produktów wiejskich nie odbywa się kosztem zaniedbania innych dziedzin, jak twierdzi Nitti, gdyż rząd powiększa obszary uprawne, a jednocześnie podnosi technikę rolnictwa, tak że ugorów jest coraz mniej, a zbiór z hektara roli jest coraz większy. Tak samo niesłuszne jest twierdzenie, że Mussolini wzywa do zwiększenia liczby dzieci i wstrzymuje wychodźstwo, nie troszcząc się o to, z czego ten nadmiar ludzi, będzie żył. Autor przypomina, że cały szereg ulepszeń w rolnictwie i innych dziedzinach gospodarstwa narodowego daje coraz większej ilości ludzi możliwość egzystencji i to jest właśnie zasługą wysiłków Mussoliniego. Wreszcie zaprzecza autor, jakoby ciężary podatkowe obniżały spożywczość, gdyż liczby statystyczne wykazują wzrost spożywczości, pomimo wysokich podatków, zresztą nie tylko we Włoszech, ale także w innych państwach.

### SYTUACJA POLITYCZNA W HISZPANJI.

*La Nación* 29.VIII. w art. wst. wzywa do zmiany konstytucji hiszpańskiej, która obecnie już nie jest odpowiednią; uznaje to także i sam dyktator, nie chcąc zaś uznać tej prawdy tylko ślepi zwolennicy nienaruszalności konstytucji, trzymający się martwej litery.

*La Nacion* 29.VIII. streszcza przemówienie dyktatora Primo de Rivera o położeniu Hiszpanji, w którym premier oświadczył, że nie pragnąłby, aby w Hiszpanji nie powstawały olbrzymie miasta, będące ośrodkiem nadmiernego materializmu, upadku etyki i kultury, a pragnąłby raczej wielkiej ilości miast o ludności po kilka tysięcy mieszkańców, co bardziej odpowiada rolniczemu charakterowi kraju.

## NOTATKI I INFORMACJE

### RÓŻNE.

*Berlingske Tidende* 27.VIII. stwierdza, że związki zawodowe i państwo są przyczyną przesilenia gospodarczego Danji, tak za poprzedniego rządu, jak i za obecnego — socjalistycznego. Pracodawcy muszą opłacać nie tylko wysokie płace pracowników, ale tak-

że zasiłki dla bezrobotnych, co hamuje życie gospodarcze, a dążenie do wprowadzenia 7-mio godzinnego dnia pracy jeszcze bardziej sparaliżuje życie gospodarcze kraju.

### ARTYKUŁY NIEUWZGLĘDNIONE.

*The Times* 27.VIII. Opening Moves in Egypt.

